

Панасенко С.І., Гур'єв С.О.

Державна установа «Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф», м. Київ, Україна

Флотуюча грудна клітка: гендерні і вікові клініко-епідеміологічні характеристики

Резюме. Проведено клініко-епідеміологічне дослідження 64 клінічних випадків закритої поєднаної травми з розвитком феномена флотації грудної клітки (ФГК). Вивченню підлягали основні аспекти внутрішньогрупового розподілу та міжгрупових гендерних і вікових співвідношень із показниками виживаності та летальності. У результаті проведеного дослідження було встановлено, що травми з розвитком феномена ФГК спостерігаються переважно в чоловіків (79,7 %) соціально-продуктивного віку (40–59 років, 51,6%) внаслідок транспортних травм із пішоходами (28,1 %) та водіями (21,9 %). Дорожньо-транспортний травматизм є домінуючим видом травм у постраждалих із ФГК та становить 62,5 % від усіх випадків, при цьому флотація грудної клітки зустрічається в 4 рази частіше в чоловіків, ніж у жінок. На результуючі наслідки травм із ФГК мають суттєвий вплив гендерні і вікові фактори, що тісно пов'язані між собою.

Ключові слова: флотуюча грудна клітка; клініко-епідеміологічне дослідження; гендерні характеристики травми; виживаність; летальність

Вступ

Науковий супровід щодо медико-санітарного нагляду за процесами травматизму зародився в 50-х роках минулого століття. До цього було прийнято вважати, що травматизм населення є наслідком збігу випадковостей, якому апіорі не можна запобігти. Профілактика травматизму не входила у сферу громадської охорони здоров'я і не була об'єктом наукових досліджень [1, 2]. На сьогодні травми є основною причиною смерті осіб віком до 45 років й однією з основних причин інвалідності серед осіб різного віку. Постійне зростання показників травматизму і насильства на зламі тисячоліть поставило перед системою громадської охорони здоров'я нові завдання, насамперед профілактичного характеру. Наукову основу у сфері практичного вирішення питань профілактики та покращання системи надання медичної допомоги при травмах створюють методи клінічної епідеміології [3, 4].

Мета дослідження полягала у вивченні гендерних і вікових характеристик травм із розвитком флотації грудної клітки (ФГК) та встановленні їх впливу на показники виживаності і летальності.

Матеріали та методи

Нами проведено клініко-епідеміологічне дослідження 64 клінічних випадків закритої поєднаної травми з розвитком феномена ФГК. У клінічний масив включені дані про пацієнтів, які перебували на стаціонарному лікуванні в клініці політравми Київської міської клінічної лікарні швидкої медичної допомоги, Полтавської обласної клінічної лікарні ім. М.В. Скліфосовського, полтавських міських клінічних лікарнях № 1 та 3, дев'яти районних лікарнях Полтавської області. Вивченню підлягали основні аспекти внутрішньогрупового розподілу та міжгрупових співвідношень гендерних і вікових показників із виживаністю та летальністю. Результа-

ти дослідження були занесені в об'єктно-реляційну електронну базу даних, що дозволило проводити клініко-епідеміологічне дослідження з дотриманням критеріїв доказовості.

Результати та обговорення

Усього в дослідницькому масиві було 64 клінічні випадки травматичної нестабільності груднино-ребрового каркаса з ФГК: чоловіків — 51 (79,7 %) і жінок — 13 (20,3 %) віком від 21 до 74 років. Детальний гендерний розподіл клінічного масиву пацієнтів за віковою характеристикою поданий у табл. 1.

Серед чоловіків найчастіше ФГК зустрічається у двох вікових групах — 40–49 і 50–59 років та становить 27,5 % у кожній. На другій рейтинговій позиції знаходиться група чоловіків віком 60–69 років — 17,6 %. Третє рейтингове місце посідають чоловіки двох вікових груп — 20–29 і 30–39 років (11,8 %). Серед жінок найчастіше ФГК відмічається у двох вікових групах — 20–29 і 40–49 років та становить 23,1 % у кожній. На другій рейтинговій позиції знаходяться три групи жінок віком 30–39, 50–59 і 60–69 років — кожна становить 15,4 %. Третє рейтингове місце посідають жінки віком 70–79 років — 7,7 %. У віковій групі 40–49 років гендерне співвідношення чоловіків до жінок становить 7 : 1, 30–39 і 50–59 —

5 : 1. У віковій групі 30–39 років спостерігається гендерне переважання чоловіків — 3 : 1.

У загальному масиві ФГК найчастіше зустрічається у віці 40–49 років та становить 26,6 %. Дещо рідше (25,0 %) подібна травма діагностується у віці 50–59 років. На третій частотній рейтинговій позиції в загальному масиві знаходиться вікова група 60–69 років — 17,2 %.

Серед 64 пацієнтів із травмами з ФГК 47 (73,4 %) осіб вижили та 17 (26,6 %) — загинули. Показники виживаності та летальності постраждалих із ФГК в окремих вікових групах мали суттєві відмінності (табл. 2).

Серед постраждалих, які вижили, найчастіше ФГК зустрічається у віковій групі 40–49 років та становить 34,0 %. На другій рейтинговій позиції знаходиться група пацієнтів, які вижили, віком 50–59 років — 21,3 %. Третє рейтингове місце посідають постраждалі, які вижили, віком 60–69 років — 17,0 %. Серед пацієнтів, які загинули, найчастіше ФГК зустрічається у віковій групі 50–59 років та становить 35,3 %. На другій рейтинговій позиції знаходяться дві вікові групи пацієнтів, які загинули, — 20–29 і 60–69 років (17,6 %). Третє рейтингове місце займають теж дві групи пацієнтів, які загинули, віком 30–39 і 70–79 років — кожна становить

Таблиця 1. Гендерний розподіл клінічного масиву пацієнтів за віковою характеристикою

Вікова група, роки	Чоловіки				Жінки				Загалом	
	n	%*	%**	%***	n	%*	%**	%***	n	%***
20–29	6	11,8	66,7	9,4	3	23,1	33,3	4,7	9	14,1
30–39	6	11,8	75,0	9,4	2	15,4	25,0	3,1	8	12,5
40–49	14	27,5	82,4	21,9	3	23,1	17,6	4,7	17	26,6
50–59	14	27,5	87,5	21,9	2	15,4	12,5	3,1	16	25,0
60–69	9	17,6	81,8	14,1	2	15,4	18,2	3,1	11	17,2
70–79	2	3,9	66,7	3,1	1	7,7	33,3	1,6	3	4,7
Усього	51	100,0	–	79,7	13	100,0	–	20,3	64	100,0

Примітки: * — питома вага в даній гендерній групі; ** — питома вага в даній віковій групі; *** — питома вага в загальному масиві.

Таблиця 2. Результативний розподіл клінічного масиву пацієнтів за ознакою тяжкості травми

Вікова група, роки	Які вижили				Які загинули				Загалом	
	n	%*	%**	%***	n	%*	%**	%***	n	%***
20–29	6	12,8	66,7	9,4	3	17,6	33,3	4,7	9	14,1
30–39	6	12,8	75,0	9,4	2	11,8	25,0	3,1	8	12,5
40–49	16	34,0	94,1	25,0	1	5,9	5,9	1,6	17	26,6
50–59	10	21,3	62,5	15,6	6	35,3	37,5	9,4	16	25,0
60–69	8	17,0	72,7	12,5	3	17,6	27,3	4,7	11	17,2
70–79	1	2,1	33,3	1,6	2	11,8	66,7	3,1	3	4,7
Усього	47	100,0	–	73,4	17	100,0	–	26,6	64	100,0

Примітки: * — питома вага в даній результативній групі; ** — питома вага в даній віковій групі; *** — питома вага в загальному масиві.

Таблиця 3. Гендерний розподіл клінічного масиву пацієнтів за видом травматизму

Вид травматизму	Чоловіки				Жінки				Загалом	
	n	%*	**	***	n	%*	**	***	n	***
Дорожньо-транспортна пригода	31	60,8	77,5	48,4	9	69,2	22,5	14,1	40	62,5
Побутовий	7	13,7	63,6	10,9	4	30,8	36,4	6,3	11	17,2
Виробничий	9	17,6	100,0	14,1	–	–	–	–	9	14,1
Вуличний	4	7,8	100,0	6,3	–	–	–	–	4	6,3
Усього	51	100,0	–	79,7	13	100,0	–	20,3	64	100,0

Примітки: * — питома вага в даній гендерній групі; ** — питома вага в даній травмоспецифічній групі; *** — питома вага в загальному масиві.

11,8 %. У віковій групі 40–49 років співвідношення постраждалих, які вижили, та пацієнтів, які загинули, становить 16 : 1, 30–39 і 60–69 — 3 : 1, 20–29 і 50–59 — 2 : 1.

Досліджувані клінічні випадки ФГК були наслідками дорожньо-транспортного (62,5 %), побутового (17,2 %), виробничого (14,1 %) та вуличного (6,3 %) травматизму. Розподіл частоти того чи іншого виду травматизму в гендерних групах мав значну специфічність (табл. 3).

Дорожньо-транспортний травматизм домінував в обох гендерних групах і становив 60,8 % серед чоловіків і 69,2 % серед жінок. Другу позицію в частотному рейтингу серед чоловіків посідав виробничий травматизм (17,6 %), а серед жінок — побутовий (30,8 %). Серед пацієнтів чоловічої статі на третій рейтинговій позиції був побутовий травматизм (13,7 %), на четвертій — вуличний (7,8 %). Випадків виробничого і вуличного травматизму серед пацієнок із ФГК не було зафіксовано. Дорожньо-транспортний травматизм зустрічався в 3 рази, а побутовий — у 2 рази частіше серед чоловіків, ніж серед жінок.

Загалом травми з ФГК зберігають загальновідомий клініко-епідеміологічний тренд при травматизмі, що характеризується тенденцією збільшення частоти травм від молодого (18–44 років) до середнього віку (45–49 років) і поступовим зменшенням травматизму в людей похилого (60–74 роки) та старечого віку (75–90 років) [5–7]. Подібний розподіл визначається суттєвим переважанням частоти випадків ФГК серед чоловіків. Серед жінок ФГК зустрічається відносно однаково часто (15,4–23,1 %) у всіх вікових групах і суттєво зменшується лише серед осіб старечого віку — до 7,7 %.

Найбільша виживаність (34,0 %) спостерігалася у віковій групі 40–49 років, а летальність (35,3 %) — у віці 50–59 років. Найнижча летальність (5,9 %) відмічалася серед пацієнтів віком 40–49 років. Летальність удвічі переважала виживаність лише серед осіб старечого віку — 66,7 і 33,3 % відповідно. В інших вікових групах виживаність у 2–3 рази перевищувала летальність, а у віковій групі 40–49 років це перевищення сягало 16 разів.

Висновки

1. Травми з розвитком феномена флотації грудної клітки спостерігаються переважно в чоловіків (79,7 %) соціально-продуктивного віку 40–59 років (51,6 %) внаслідок транспортних травм із пішоходами (28,1 %) та водіями (21,9 %).

2. Дорожньо-транспортний травматизм є домінуючим видом травм у постраждалих із флотуючою грудною кліткою та становить 62,5 % від усіх випадків, при цьому флотація грудної клітки зустрічається в 4 рази частіше в чоловіків, ніж у жінок.

3. На результуючі наслідки травм із феноменом ФГК мають суттєвий вплив гендерні і вікові фактори, що тісно пов'язані між собою.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів при підготовці даної статті.

Список літератури

1. Sleet D.A. Injury prevention, violence prevention, and trauma care: building the scientific base / D.A. Sleet, L.L. Dahlberg, S.V. Basavaraju, J.A. Mercy, L.C. McGuire, A. Greenspan // *MMWR Surveill Summ.* — 2011. — № 60. — P. 78-85.
2. Centers for Disease Control and Prevention. Web-based Injury Statistics Query and Reporting System (WISQARS) // <http://www.cdc.gov/ncipc/wisqars>
3. Cubbin C. Socioeconomic status and injury mortality: individual and neighbourhood determinants / C. Cubbin, F.B. LeClere, G.S. Smith // *J. Epidemiol. Community Health.* — 2000. — № 54. — P. 517-524.
4. Frieden T.R. A framework for public health action: the health impact pyramid / T.R. Frieden // *Am. J. Public Health.* — 2010. — № 100. — P. 590-595.
5. Гур'єв С.О. Клініко-епідеміологічна та клініко-нозологічна характеристика травми стегна як компоненту полісистемного пошкодження / С.О. Гур'єв, А.І. Цвях // *Клінічна хірургія.* — 2014. — № 9. — С. 57-61.
6. Государственный доклад о состоянии здоровья населения Российской Федерации в 2008 году. — М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009. — 120 с.

Отримано 07.09.2017 ■

Панасенко С.И., Гурьев С.Е.

Государственное учреждение «Украинский научно-практический центр экстренной медицинской помощи и медицины катастроф», г. Киев, Украина

Флотирующая грудная клетка: гендерные и возрастные клиничко-эпидемиологические аспекты

Резюме. Проведено клиничко-эпидемиологическое исследование 64 клинических случаев закрытой сочетанной травмы с развитием феномена флотации грудной клетки (ФГК). Изучению подлежали основные аспекты внутригруппового распределения и межгрупповых гендерных и возрастных соотношений с показателями выживаемости и летальности. В результате проведенного исследования было установлено, что травмы с развитием феномена ФГК наблюдаются преимущественно у мужчин (79,7 %) социально-продуктивного возраста (40–59 лет, 51,6 %) вследствие транспортных травм с пешеходами

(28,1 %) и водителями (21,9 %). Дорожно-транспортный травматизм является доминирующим видом травм у пострадавших с ФГК и составляет 62,5 % от всех случаев, при этом флотация грудной клетки встречается в 4 раза чаще у мужчин, чем у женщин. На результирующие последствия травм с ФГК имеют существенное влияние гендерные и возрастные факторы, которые тесно связаны между собой.

Ключевые слова: флотирующая грудная клетка; клиничко-эпидемиологическое исследование; гендерные характеристики травмы; выживаемость; летальность

S.I. Panasenکو, S.O. Huryev

State Institution "Ukrainian Scientific and Practical Center of Emergency Medical Care and Disaster Medicine of Ministry of Health of Ukraine", Kyiv, Ukraine

Flail chest: gender- and age-related clinical and epidemiological characteristics

Abstract. Background. Nowadays, injuries are the main cause of mortality among people aged up to 45 years. Clinical epidemiology methods make up a scientific basis in practical prophylaxis problem solving and improvement of trauma patients' medical care system. The purpose of this research was to study gender- and age-related characteristics of traumas with flail chest and to determine their influence on survival and mortality rates. **Materials and methods.** A clinical and epidemiological research of 64 clinical cases of a combined blunt thoracic trauma with flail chest (FC) was conducted. In-group allocation aspects and intergroup gender and age relations with survival and mortality data

have been studied. **Results.** As a result, it was found that FC phenomenon was more likely to affect males (79.7 %) of a socially productive age of 40–59 years (51.6 %) as a result of road traffic injuries with pedestrians (28.1 %) and drivers (21.9 %). The dominant factor of trauma in patients with FC was road traffic injuries which made up 62.5 % of all cases. Moreover, FC was 4 times more common in men than in women. **Conclusions.** Gender and age factors are closely interrelated and they have a resulting influence on the consequences of injuries with FC.

Keywords: flail chest; clinical and epidemiological research; gender-related trauma characteristics; survival; mortality